

SKUTKOVÝ OMYL V CIVILNOM PROCESE A PRÍPUSTNOSŤ ÚSTAVNEJ SŤAŽNOSTI

Ak je sťažovateľom tvrdený zjavný skutkový omyl v rozhodnutiach okresného a krajského súdu v civilnom spore výsledkom nielen nesprávneho hodnotenia dôkazov, ale aj viacerých ním tvrdených pochybení okresného a krajského súdu (nevyhovenie návrhom na vykonanie dôkazov, nevyčkanie na ním obstarávaný znalecký posudok), je dovolanie proti rozhodnutiu krajského súdu z dôvodu podľa § 420 písm. f) Civilného sporového poriadku v zmysle § 132 ods. 2 zákona o ústavnom súde právnym prostriedkom, ktorý sťažovateľovi priznáva zákon na ochranu jeho základných práv a slobôd spôsobených skutkovým omylom v rozhodnutí krajského súdu.

(Uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. III. ÚS 179/2023 z 29. marca 2023)

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Roberta Šorla (sudca spravodajca) a sudcov Petra Straku a Martina Vernarského v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa **L. B.**, zastúpeného Mgr. Ľubomírom Dvorským, advokátom, Námestie sv. Anny 361/20, Trenčín, proti rozsudkom Okresného súdu Trenčín č. k. 24C/64/2016-173 z 28. februára 2022 a Krajského súdu v Trenčíne č. k. 5Co/62/2022-249 zo 7. decembra 2022 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :**I.**

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručенou ústavnému súdu 13. marca 2023 domáha vyslovenia porušenia základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkami okresného a krajského súdu v civilnom spore, ktoré žiada zrušiť a vec vrátiť buď krajskému alebo okresnému súdu.

II.

2. Ústavnou sťažnosťou namietaným rozsudkom okresného súdu z 28. februára 2022 bolo na základe žaloby z roku 2016, ktorej zmena bola pripustená uznesením okresného súdu v roku 2019, určené, že vlastníkom oploteného pozemku (zobrazeného na parcelách registra... s výmerou spolu... m²) pod a okolo domu sťažovateľa nie je dovtedy v katastri zapísaný žalovaný sťažovateľ, ale žalobca. Okresný súd vychádzal zo žalobcom v roku 2019 predloženého znaleckého posudku, podľa ktorého tieto parcely sú evidované ako parcela registra... žalobcu. Sťažovateľ proti tomu namietal, že jeho... parcely boli zapísané na základe geometrického plánu z roku 2015 a predtým boli evidované ako... parcely vo vlastníctve jeho právnych predchodcov.

3. Podľa okresného súdu sťažovateľ zistenia zo znaleckého posudku žalobcu nevyvrátil, a preto z neho vychádzal. Pritom nevyhovел návrhu sťažovateľa na výsluch inej znalkyne

a autora geometrického plánu z roku 2015, čo odôvodnil nedostatkom ich relevancie oproti posudku žalobcu, o ktorom nebol dôvod pochybovať. Tým okresný súd odôvodnil i to, že nevyhovelo návrhu sťažovateľa na ustanovenie znalca na posúdenie správnosti posudku žalobcu. Podľa okresného súdu stačilo, že sťažovateľovi na pojednávaní 4. októbra 2021 boli poskytnuté štyri mesiace na predloženie znaleckého posudku, keďže k posudku žalobcu sa vyjadroval ešte v septembri 2019, a preto mal dostatočný čas na predloženie posudku, ktorý by potvrdzoval jeho tvrdenia. Z tohto dôvodu okresný súd na pojednávaní 10. februára 2022 nevyhovelo návrhu sťažovateľa na poskytnutie ďalšej lehoty na predloženie posudku a podľa § 182 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“) vyhlásil dokazovanie za skončené a pojednávania odročil na vyhlásenie rozsudku 28. februára 2022. Na tomto pojednávaní okresný súd žalobe vyhovel napriek tomu, že sťažovateľ svoj posudok predložil 25. februára 2022.

4. Sťažovateľ podal proti rozsudku okresného súdu odvolanie. Opakoval, že... parcela žalobcu sa zhoduje s inými... parcelami ako tými, ktoré boli predmetom žaloby. Podľa sťažovateľa okresný súd ignoroval nielen jeho geometrický plán z roku 2015, ale aj identifikáciu parciel z roku 1986. Namietol, že okresný súd nevypočul geodeta, ktorý vyhotovil geometrický plán v roku 2015, na základe ktorého si dal zapísať vlastníctvo k... parcelám a nevyhovelo jeho návrhom na ustanovenia znalca, čo nahradil tým, že mu v šesť rokov trvajúcim spore stanovil nedostatočnú lehotu štyroch mesiacov na predloženie posudku. K tomu doplnil, že posudok mal vyhotovený 25. februára 2022 a z toho posudku, ktorý na rozdiel od posudku žalobcu nebol vyhotovený od stola, jasne vyplývajú jeho tvrdenia a správnosť jeho geometrického plánu z roku 2015.

5. Krajský súd ústavnou sťažnosťou namietaným rozsudkom rozsudok okresného súdu potvrdil, keď sa stotožnil s jeho skutkovými a právnymi závermi. Zo žalobcom predloženého posudku považoval za preukázané, že parcely..., ku ktorým bolo určené vlastnícke právo žalobcu, boli skôr evidované ako jeho... parcela. Podľa krajského súdu správnosť znaleckého posudku žalobcu nespochybňuje identifikácia parciel z roku 1986 a ani geometrický plán z roku 2015. Krajský súd sa s okresným súdom stotožnil i v tom, že nebol dôvod na výsluch sťažovateľom navrhutej znalkyne a geodeta. Krajský súd za oneskorene predložený (po vyhlásení dokazovania za skončené) považoval znalecký posudok sťažovateľa z 23. februára 2022, pričom nepovažoval za splnené predpoklady jeho vykonania podľa § 366 CSP. Podľa krajského súdu sťažovateľovi nič nebránilo v tom, aby posudok predložil počas konania na okresnom súde, a zdôraznil, že posudok žalobcu mu bol doručený ešte v júli 2019. Preto mal naň reagovať predložením svojho posudku a nielen návrhom na vykonanie znaleckého dokazovania.

III.

6. Podľa sťažovateľa krajský súd v dôsledku nevykonania ním navrhovaných a predložených dôkazov potvrdil nesprávny a nedostatočne odôvodnený rozsudok okresného súdu. Preto prišiel o pozemky, ktoré vlastnil a pokojne užíval desaťročia. Podľa sťažovateľa posudok žalobcu je nesprávny a opakuje svoje odvolacie námietky, s ktorými sa podľa neho krajský súd nevyrovnal. Namietajú postup súdov, ktoré posudok žalobcu povýšili nad iné dôkazy (identifikáciu parciel z roku 1986 a geometrický plán z roku 2015). Z toho vyvodzuje, že

rozsudok krajského súdu je nepreskúmateľný. Sťažovateľ namieta i to, že nebol vykonaný ním navrhovaný výsluch znalkyne a geodeta, z ktorých malo vyplynúť, že... parcela žalobcu sa ešte v roku 1986 transformovala do iných parciel. Nevykonaním týchto dôkazov mu malo byť znemožnené uskutočňovať procesné práva v miere porušenia práva na spravodlivý proces.

7. Rovnaký záver vyvodzuje i z toho, že okresný súd nepočkal na predloženie jeho posudku, skončil dokazovanie, a tak vyvolal následky koncentrácie konania. Poukazuje na to, že okresný súd až na pojednávaní 4. októbra 2021 dal najavo, že sa prikláňa k tvrdeniam žalobcu, nenariadi ním navrhnuté znalecké dokazovanie a určil mu len štyri mesiace na predloženie posudku, hoci žalobca mal na predloženie svojho posudku skoro tri roky (v auguste 2016 akceptoval potrebu jeho predloženia, no predložil ho až v polovici roka 2019). Sťažovateľ poukazuje na to, že žiadal o predĺženie lehoty na predloženie znaleckého posudku a tento aj súdu predložil 25. februára 2022. Vzhľadom na tieto okolnosti mal krajský súd tieto jeho dôkazy akceptovať, a nie ich formalisticky odmietnuť, keďže z nich bolo zrejmé, že posudok predložený žalobcom je nesprávny.

8. Sťažovateľ okrem toho namieta záver krajského súdu o tom, že nepreukázal vydržanie. Poukazuje na to, že oplotený pozemok užívali jeho právni predchodcovia desaťročia, nikto ich vlastníctvo nespochybňoval a on sám ich nadobudol dedením ešte v roku 1992. Záver krajského súdu, že jeho parcely zodpovedajú... parcele žalobcu, je podľa neho dôsledkom arbitrárneho rozhodnutia, ktoré nemožno odôvodniť formalistickým dodržaním procesných noriem.

9. Sťažovateľ uvádza, že proti rozsudku krajského súdu podal dovolanie. Ústavnú sťažnosť však považuje za prípustnú, keďže najvyšší súd je podľa § 442 CSP viazaný skutkovým stavom tak, ako ho zistil krajský súd, a preto ústavná sťažnosť smeruje proti skutkovému stavu tak, ako ho zistil krajský súd, pričom práve nesprávne zistený skutkový stav je jeho najdôležitejším argumentom. V tejto súvislosti odkazuje na nález ústavného súdu č. k. II. ÚS 505/2022.

IV.

10. Proti ústavnou sťažnosťou namietanému rozsudku okresného súdu sťažovateľ podal odvolanie, o ktorom rozhodol krajský súd ústavnou sťažnosťou namietaným rozsudkom. To podľa § 132 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) vylučuje právomoc ústavného súdu rozhodovať o porušení ústavných práv sťažovateľa rozsudkom okresného súdu, a preto bola ústavná sťažnosť podľa § 56 ods. 2 písm. a) zákona o ústavnom súde v tomto rozsahu odmietnutá.

11. Podstata námietok sťažovateľa proti rozsudku krajského súdu spočíva v tom, že vychádza zo skutkového omylu – stotožnenia jeho pozemku s parcelou... žalobcu. Zjavný skutkový omyl môže byť dôvodom na vyslovenie toho, že súdnym rozhodnutím došlo k porušeniu uvedených ústavných práv podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru. Protiústavné sú také rozhodnutia, odôvodnenie ktorých je úplne odchylné od veci samej alebo extrémne nelogické so zreteľom na preukázané skutkové a právne skutočnosti (I. ÚS 301/06).

Rozhodnutie súdu možno považovať za svojvoľné a také, ktoré narúša spravodlivosť konania, iba v prípade, ak sú v ňom vyjadrené dôvody založené na zjavnej skutkovej alebo právnej chybe.

12. Skutkový omyl vyjadrený v rozhodnutiach okresného a krajského súdu je podľa sťažovateľa výsledkom viacerých pochybení súdov. Na strane jednej k nemu došlo nesprávnym hodnotením vykonaných dôkazov (identifikácia parciel z roku 1986, geometrický plán z roku 2015 a posudok žalobcu z roku 2019). Na strane druhej tým, že nebolo vyhovené jeho návrhom na dokazovanie (výsluch znalkyne a geodeta a ustanovenie znalca súdom), a tým, že okresný súd napriek jeho žiadosti nevyčkal na ním obstaraný znalecký posudok. Sťažovateľom namietaný skutkový omyl teda nemal byť spôsobený len hodnotením vykonaných dôkazov, ktorého výsledkom je okresným a krajským súdom zistený skutkový stav a ktorý, ako správne tvrdí sťažovateľ, najvyšší súd na jeho dovolanie nemôže preskúmať. Podľa sťažovateľa tento skutkový omyl je aj výsledkom toho, že okresný súd nielenže na jeho návrh nenariadil znalecké dokazovanie a nevypočul ním navrhnutých svedkov, ale aj nevyčkal na ním obstaraný znalecký posudok, keď proces dokazovania jeho vyhlásením za skončený neprimerane rýchlo ukončil. Sťažovateľ tento druhý okruh pochybení okresného súdu, ktorý bol akceptovaný rozhodnutím krajského súdu, posudzuje ako nesprávny procesný postup, ktorým mu bolo znemožnené uskutočňovať jeho procesné práva v miere porušenia práva na spravodlivý proces.

13. S ohľadom na sťažovateľom podané dovolanie proti rozhodnutiu krajského súdu je pre posúdenie právomoci ústavného súdu rozhodujúce, či sťažovateľom namietané nedostatky v procese dokazovania, a to nielen sčasti hodnotenia vykonaných dôkazov, môžu byť predmetom dovolacieho prieskumu najvyššieho súdu podľa § 420 písm. f) CSP. Z aktuálnej judikatúry najvyššieho súdu vyplýva, že najvyšší súd skúma procesný postup v kontexte dodržiavania pravidiel dokazovania a jeho judikatúra sa formuje prevažne v súvislosti s námietkou nevykonaného dôkazu (bližšie *Bajánková/Gešková v Števček, M. a kol. Civilný sporový poriadok. Komentár. Praha : C. H. Beck, 2022, s. 1553 – 1554*). K tomu treba uviesť, že podľa § 149 CSP bolo procesným právom sťažovateľa popierať skutkové tvrdenia žalobcu a navrhnúť vykonanie dôkazov. Sťažovateľ tak i urobil a jeho návrhy boli buď zamietnuté alebo ním predložené dôkazy boli vyhodnotené ako podané oneskorene. Je v právomoci najvyššieho súdu vyrovnať sa s argumentáciou sťažovateľa, či tieto parciálne rozhodnutia okresného a krajského súdu – ich procesný postup, ktorý viedol k nevykonaniu dôkazov a k ich nezohľadneniu pri zistení skutkového stavu, bol nesprávny a znemožnil mu výkon jeho procesných práv v miere porušenia jeho práva na spravodlivý proces. Dovolanie teda je právnym prostriedkom, ktorý sťažovateľovi priznáva zákon na ochranu jeho základných práv, a preto je ústavná sťažnosť proti rozhodnutiu krajského súdu neprípustná a ako taká bola podľa § 132 ods. 2 a § 52 ods. 1 písm. d) zákona o ústavnom súde odmietnutá.

14. Ide o lapsus sťažovateľa, keď v súvislosti s prípustnosťou svojej ústavnej sťažnosti odkazuje na nález ústavného súdu „II.“ ÚS 505/2022. Toto rozhodnutie je uznesením o odmietnutí ústavnej sťažnosti proti rozsudku v správnom súdnom konaní pre jeho nedostatočné odôvodnenie. Sťažovateľ skôr myslel na nález ústavného súdu č. k. III. ÚS 505/2022, v ktorom bolo vyslovené porušenie ústavných práv zjavným skutkovým omylom v rozhodnutí krajského (odvolacieho) súdu v trestnom konaní. Závery

tohto rozhodnutia však nemožno vzťahovať na jeho vec, keďže v tomto náleze skutkový omyl nebol dôsledkom nevykonania navrhnutých a predložených dôkazov. Tiež treba zvýrazniť rozdielnu konštrukciu dovolacích dôvodov v trestnom procese (§ 371 ods. 1 Trestného poriadku), v ktorom absentuje širšie interpretovateľná norma obdobná § 420 písm. f) CSP. Práve § 420 písm. f) CSP sťažovateľovi umožňuje dosiahnuť to, aby rozhodnutie o jeho vlastníckom práve bolo prosté skutkového omylu spôsobeného nevykonaním ním navrhnutých a predložených dôkazov, teda znemožnením uskutočňovania jeho procesných práv v miere porušenia práva na spravodlivý proces. Preto bude úlohou najvyššieho súdu na dovolanie sťažovateľa zhodnotiť, či nevykonanie ním navrhnutých a predložených dôkazov bolo porušením jeho procesných práv v miere porušenia práva na spravodlivý proces. Ak najvyšší súd vyhodnotí, že tomu tak nie je, sťažovateľovi nič nebráni v tom, aby podal ústavnú sťažnosť nielen proti nepriaznivému rozhodnutiu najvyššieho súdu alebo aj proti rozsudku krajského súdu s tým, že lehota na jej podanie bude podľa poslednej vety § 124 zákona o ústavnom súde zachovaná.